



Richtlijn af- en ombouw maatschappelijke opvang

Versie: 1, 29 mei 2020

Deze richtlijn wordt regelmatig geactualiseerd. Houd de website van de Rijksoverheid in de gaten voor de laatste versie. Deze versie is in ieder geval geldig zolang de 1,5 meter norm van het RIVM van kracht blijft.

Inleiding

- Met de geplande versoepeling van de maatregelen van het Kabinet gaan we ook voor de maatschappelijke opvang een nieuwe fase in. Deze richtlijn biedt nieuwe uitgangspunten naar aanleiding van de versoepelingen per 1 juni. Deze richtlijn vervangt de richtlijn voor dak- en thuisloze mensen van 27 maart die toen door VNG, Valente, COMO, MIND het RIVM, IGJ en VWS is opgesteld en regelmatig is geactualiseerd.
- Het advies van het Kabinet gaat nu van 'blijf binnen' naar 'vermijd drukte'.
- De meeste gemeenten hebben maatregelen genomen om dak- en thuisloze mensen opvang te bieden, zowel 's nachts als overdag.
- Bepaalde maatregelen uit de eerste fase zullen noodzakelijk blijven, zoals het in stand houden van de 1,5 meter afstand in de maatschappelijke opvang.
- Sommige gemeenten zien als gevolg van de crisis een toename in het aantal dak- en thuisloze mensen.¹ Gemeenten hebben de afgelopen periode meer mensen opgevangen dan voor corona het geval was. Zij hebben mensen in beeld die eerder niet in beeld waren. Dit biedt de mogelijkheid bij al deze mensen te bekijken welke begeleiding zij nodig hebben om zo snel mogelijk weer zo zelfstandig mogelijk deel te nemen aan de samenleving en een eigen woonplek (waar nodig met begeleiding) te krijgen. VWS doet een dringend beroep op gemeenten en aanbieders dit de komende tijd te organiseren.
- De VNG en het Rijk hebben afspraken gemaakt over financiële gevolgen van de coronacrisis. Uitgangspunt is dat de meerkosten die direct voortkomen uit de maatregelen van het kabinet vergoed worden door het Rijk². De minister van Binnenlandse Zaken heeft op 28 mei de eerste uitwerking van de financiële afspraken bekend gemaakt³. Het is aan gemeenten en aanbieders om onderling goede afspraken te maken over de financiering van de extra maatregelen in verband met corona.

Stapsgewijze af- en ombouw

1. Opvang

- De opvang voor rechthebbende⁴ dak- en thuisloze mensen moet in alle voorzieningen worden ingericht volgens de 1,5 meter norm. Naar verwachting blijft deze norm nog lang in stand. Waar mogelijk (indien mensen hier aan toe zijn) wordt (zelfstandige) huisvesting (al dan niet met begeleiding) georganiseerd. De opvang wordt zoveel mogelijk ingericht in 1 of 2 persoonskamers in plaats van slaapzalen, voor de mensen voor wie op korte termijn geen andere huisvesting beschikbaar is. Op deze manier is het eenvoudiger voor mensen om 1,5 meter afstand te houden. Ook kan dit het herstel bevorderen van de mensen die in de opvang verblijven.

¹ Het Rijk onderneemt diverse maatregelen om dakloosheid te voorkomen, zoals het tijdelijk stopzetten van huisuitzettingen:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/25/kamerbrief-inzake-uitkomsten-bestuurlijk-overleg-huisuitzettingen-en-beantwoording-kamervragen-over-gevolgen-coronacrisis-voor-huishoudens>

² <https://vng.nl/sites/default/files/2020-03/coronacrisis-financiele-duidelijkheid-jeugdzorg-en-mo.pdf>

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z09624&d_id=2020D20744

⁴ Conform de Wmo 2015



- De afgelopen maanden hebben veel gemeenten gebruik gemaakt van alternatieve opvanglocaties zoals gymzalen of hotels om te kunnen voldoen aan deze 1,5 meter norm. Het is denkbaar dat vanwege de versoepeling van de maatregelen deze locaties weer voor andere doeleinden gebruikt gaan worden. VWS vraagt gemeenten in dat geval op zoek te gaan naar andere, meer duurzame locaties die beter passen bij de 1,5 meter samenleving voor de langere termijn. Daarbij doet VWS een beroep op gemeenten hun middelen doelmatig in te zetten. Indien (zelfstandige of gedeelde) huisvesting nog niet beschikbaar is vraagt VWS gemeenten deze locaties zo lang mogelijk in stand te houden om te voorkomen dat deze mensen uit het zicht raken.
- Daarbij wordt aangesloten bij de ambitie van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid: zoveel mogelijk inzetten op het creëren van een passende woonplek, mét de benodigde begeleiding. Een periode in de opvang wordt zoveel mogelijk voorkomen en duurt bij voorkeur niet langer dan drie maanden. Het benutten van de ruimte voor maatwerk binnen de Participatiewet (o.a. bij de kostendelersnorm), inzet op woningdelen, transformatie van leegstaand vastgoed, publiek private samenwerking en het realiseren van flexwoningen zijn hiervoor geschikte instrumenten.

Opvang niet-rechthebbenden

- Gemeenten hebben op basis van de eerste richtlijn voor dak- en thuisloze mensen gedurende de coronacrisis opvang geboden aan niet-rechthebbenden. Nu de beperkende maatregelen van het kabinet stap voor stap worden versoepeld en het openbare leven weer kan worden opgestart, vervalt ook de richtlijn onderdak te bieden aan niet-rechthebbenden.
- Vanaf 1 juni kunnen gemeenten daarom starten met de geleidelijke afbouw van de opvang voor deze groep. Deze afbouw moet op 1 juli afgerond zijn of zoveel eerder als mogelijk. In de tussentijd kunnen er voorwaarden gesteld worden door gemeenten aan het verlenen van opvang. Voorwaarden kunnen zijn:
 - o Het zoeken naar werk. Dit geldt voor EU arbeidsmigranten.
 - o Het terugkeren naar het land van herkomst. De gemeente kan hierbij ondersteuning bieden. In verband met de veelal gesloten landgrenzen kan dit enkele dagen of weken in beslag nemen en kan het daarom wenselijk zijn deze mensen in beeld te houden in de opvang.
- Voor niet-rechtmatig verblijvende vreemdelingen geldt dat contact kan worden gezocht met de diensten in de migratieketen. Een voorbeeld kan zijn: In het geval van vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang kan, met hulp van de Dienst Terugkeer & Vertrek worden gewerkt aan terugkeer naar het land van herkomst of overdracht aan een andere EU-lidstaat (dit laatste geldt voor Dublinclaimanten of mensen die een verblijfsvergunning in een andere EU-lidstaat hebben gekregen).

2. *Ondersteuning*

- De crisis biedt een kans om nieuwe dak- en thuisloze mensen zoveel mogelijk in beeld te houden en passende ondersteuning te bieden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van deze mensen bij praktische zaken, zoals het regelen van een briefadres, een zorgpolis, ID bewijs, schuldhulpverlening, en inschrijving bij Woningnet. Wanneer de praktische zaken op orde zijn kunnen mensen zo snel mogelijk begeleid worden naar huisvesting (eventueel met begeleiding).
- Dagbestedingsactiviteiten worden per 1 juni weer zo weer zoveel mogelijk opgestart met inachtneming van de 1,5 meter norm. Ook algemene voorzieningen zoals inloophuizen en maaltijdvoorzieningen kunnen weer zoveel mogelijk open. Zie hiervoor de [richtlijnen dagbesteding](#) van het ministerie van VWS en de [handreiking algemene voorzieningen](#) van MIND.
- Nu deze voorzieningen weer open gaan, kunnen dakloze mensen overdag ook weer op meer plekken terecht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bibliotheken. In gemeenten waar dakloze mensen alsnog geen plek hebben om overdag in hun sanitaire behoeften te voorzien of geen plek hebben voor dagbesteding, is het nodig dit apart te organiseren.



3. *Bij gezondheidsklachten*

- Instellingen die zorg dragen voor deze doelgroep worden geadviseerd navraag te doen (triage) bij elke cliënt naar klachten die passen bij een besmetting met COVID 19, zoals nieuwe hoestklachten of verergering van bestaande hoestklachten. Koorts is een bijkomend criterium om aan een besmetting met COVID 19 te denken.
- Per 1 juni kan iedereen bij verdenking op COVID 19 getest worden. Na het afnemen van een test bij een dakloze persoon moet diegene in een aparte (isolatie)ruimte verblijven. Bij een positieve test moet de isolatie worden voortgezet totdat de persoon 1 dag klachtenvrij is. De bevestiging van een COVID 19 besmetting moet gemeld worden bij de GGD.
- Als een persoon niet getest kan of wil worden, maar er wel een verdenking van COVID 19 is, moet diegene ook in isolatie verblijven tot de persoon 1 dag klachtenvrij is. Enkel de verdenking op COVID 19 hoeft niet gemeld te worden bij de GGD.
- Indien aparte ruimtes beschikbaar zijn, maar deze gebruikt worden voor dak- en thuisloze mensen die niet ziek zijn, dan zal er prioritering plaats moeten vinden. Zieke dak- en thuisloze mensen gaan voor.
- Indien klachten bij een zieke dakloze persoon verergeren moet contact opgenomen worden met de eerste lijn waarmee de instelling afspraken heeft. Indien klachten dermate ernstig en acuut zijn, moet telefonisch worden overlegd met de spoedeisende hulp van een ziekenhuis.
- Zorg dat vervoer beschikbaar is voor het verplaatsen van zieke dak- en thuisloze mensen naar de aparte (isolatie)ruimte om uit zieken of om naar het ziekenhuis te brengen. Zie hiervoor het [protocol](#) noodzakelijk zittend vervoer.
- Het is ongewenst dat zieke dak- en thuisloze mensen de straat op gaan voordat zij zijn hersteld.
- Mogelijk weigert een dakloze persoon verblijf in de aparte (isolatie)ruimte als er sprake is van een (vermoedelijke) besmetting met het coronavirus. Neem in dat geval contact op met de lokale GGD. Zij zijn verantwoordelijk voor de procedure in het geval van een mogelijke gedwongen opname in het kader van de Wet publieke gezondheid (Wpg). De GGD handelt vervolgens conform een met het RIVM afgestemd protocol waarover nauwe afstemming plaatsvindt.
- Bij vragen over de uitvoering van de maatregelen kunnen instellingen advies vragen aan de GGD in hun regio.

4. *Ten aanzien van de veiligheid van medewerkers (testen en PBM)*

- Medewerkers moeten altijd de algemene hygiënerichtlijnen volgen (geen handen geven; regelmatig handen wassen; hoesten en niezen in de elleboog; papieren zakdoekjes gebruiken).
- Medewerkers kunnen getest worden. Zie daarvoor het [testbeleid](#) voor medewerkers buiten het ziekenhuis.
- Medewerkers van de maatschappelijke opvang die COVID 19 cliënten verplegen en verzorgen moeten persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) gebruiken.
- In principe hebben de meeste medewerkers in de maatschappelijke opvang verder geen PBM nodig. Echter, er zijn situaties waarin uitstel van ondersteuning niet mogelijk is en de cliënt mogelijk besmet lijkt met COVID 19. In die specifieke situaties is het nodig dat medewerkers in de maatschappelijke opvang kunnen beschikken over een reservepakket PBM. Het gaat dan om medische beschermingsmiddelen. Ook vrijwilligers kunnen aanspraak maken op reservepakketten.